

2018

Jaarverslag

Utrecht Natuurlijk

Utrecht Natuurlijk
verrijkt je wereld

Inhoud

Voorwoord	6
Onderwijs	8
Er op uit!	10
Projecten	12
SIDO	14
Steedes en Stadstuinen	16
Organisatie	20
Financiën	21
Bijlagen	22
Projecten	22
SIDO	24
Financieel jaarverslag 2018	25

Voorwoord

“Welkom in de wondere wereld van Utrecht Natuurlijk. En een wondere wereld is het, kan ik je vertellen, zowel bij ons als Utrecht Natuurlijk, als in de stad, ons land en de rest van de aarde.

Een wondere wereld kent sprookjes, idealen, dromen, welzijn, welvaart, maar ook teleurstellingen, strijd, verdriet, wanhoop, ziekte, honger en armoede. Het leven bestaat uit contrasten. Zonder contrast geen groei.”

Hiermee opende ik de nieuwjaarsbijeenkomst van Utrecht Natuurlijk in januari 2019. Het thema van de bijeenkomst was ‘Sprookjes bestaan’ en dat vind ik een mooi statement. Hoe vaak worden duurzame initiatieven of pleidooien niet afgedaan als onrealistisch, dure onzin, ‘sprookjes’? Utrecht Natuurlijk maakt korte metten met dit ‘ongeloof’. Op deze bijeenkomst keken we terug naar de duurzame successen van 2018. En hoe klein of hoe groot ook, het blijkt er allemaal toe te doen. Altijd.

Het klimaat was het grote item van 2018 en zal dat voorlopig wel blijven. In de discussies over het klimaat zie je enorme contrasten. Iemand die dat haarscherp in woorden weet te vatten is Greta Thunberg, nu 16 jaar, uit Zweden. Zij sprak wereldleiders toe op de klimaatconferentie in 2018. Haar optreden had tot effect dat op veel plaatsen in de wereld kinderen gaan demonstreren voor een echte en eerlijke aanpak van de klimaatissues. Wij volwassenen hebben hier wel iets van te leren! Kinderen en jongeren zijn belangrijke doelgroepen

voor Utrecht Natuurlijk. Greta heeft een indrukwekkend statement afgegeven aan de volwassen doelgroep: ‘Power to the people’. Dat is waar Utrecht Natuurlijk ook aan werkt en waar ze voor is. Dat begint bij de kinderen. Zij worden zich steeds eerder bewust van hoe het er in de wereld aan toe gaat en houden ons vaker aan ‘practice what you preach’. En natuurlijk kun je verschil maken, ook als je klein begint. Klein beginnen is de start van welke (natuurlijke) ontwikkeling dan

ook. Dat weet bijvoorbeeld Energie-U als geen ander. Deze energiecoöperatie maakte haar start in Utrecht met hulp van een financieringsregeling die je bij Utrecht Natuurlijk kunt aanvragen. Energie-U is nu een belangrijke speler op de energiemarkt voor Utrecht.

Of je nu wel of niet gelooft in klimaatverandering door toedoen van de mens, in orde is het niet in onze leefomgeving. We verspillen zoveel energie, we stoten

zoveel rotzooi uit, we vergiftigen ons voedsel en ons water zodat we er ziek van worden en er dood aan gaan. Je hoeft helemaal niet idealistisch te zijn om alleen al uit puur eigenbelang fors en soms fel in actie te komen. Voor onszelf en onze kinderen. Daarin verbinding zoeken maakt sterk.

Dus laat je niet te veel afleiden door alle polemiek en kom in actie. Zoals Greta zegt: “Als we geen oplossing kunnen vinden in het huidige systeem, dan maken we een nieuwe.”

De aarde kan zonder ons, maar wij kunnen niet zonder de aarde, dus laten we alsjeblieft zuinig zijn op wat nog goed is en stoppen met vernietigen en verspillen. Natuurlijk stemt het ook hoopvol als je ziet dat steeds meer mensen in dit land en deze stad goed op weg zijn, hun gedrag veranderen en daardoor ook hun omgeving. Hoe mooi is het dat het gemeentebestuur, college en raad daar oog voor hebben en daarnaar willen handelen. Het gemeentebestuur heeft het mogelijk gemaakt dat Utrecht Natuurlijk er kan zijn in deze stad. Zodat ook

initiatieven van onderop als ze nog klein zijn een zetje mee krijgen.

Zo heeft Utrecht Natuurlijk onder andere met haar locaties prachtige middelen om het duurzame bewustzijn verder aan te wakkeren en sprookjes in de realiteit te brengen. Bij Utrecht Natuurlijk gaat het over het leven zelf met alle contrasten die daarbij horen. Laten we daar zuinig op zijn. Als we samen met Utrechters als ‘duurzame Hans en Grietjes’ zorg en aandacht aan elkaar en onze omgeving schenken, kan de stad als samenleving gezonder en duurzamer worden. Dan kun je weer trots zijn op het erfgoed dat je zo met elkaar koestert en creëert.

Mijn dagen als directeur van Utrecht Natuurlijk zijn voorbij. Op 1 januari 2019 volgde Rob Nillezen mij op. Het was uitdagend en een eer om 18 jaar te werken aan een duurzame en gezonde stad. Mijn complimenten voor de mensen die bij Utrecht Natuurlijk werken. Veel van hen kenden andere tijden als gemeenteambtenaar en hebben zich succesvol van dat systeem losgemaakt. Niet omdat het

geen goed systeem was. Ontwikkelingen in het vakgebied en nieuwe maatschappelijke dynamiek hebben nieuwe relaties en een nieuw systeem nodig. Mijn opvolger gaat dat nieuwe systeem samen met alle medewerkers verder vormgeven. Dat worden mooie tijden. Aan passie zal het in ieder geval niet ontbreken.

Nu ik geen directeur meer ben en nog wel in Utrecht woon, blijf ik als inwoner supporter van Utrecht Natuurlijk. En dát zouden meer mensen moeten doen.

Corrie Reijnhout
Supporter van UN

Voor de 138 basisscholen in Utrecht

Onderwijs

Het natuur-, milieu- en duurzaamheidseducatieprogramma van Utrecht Natuurlijk bestaat inmiddels uit 50 verschillende lessen op onze locaties en lesprojecten voor op school. Onze programma's zijn concreet en compact en in een Utrechtse context geplaatst.

Zelf doen, zelf ervaren en verwondering spelen overall een sleutelrol. De positieve betrokkenheid bij hun omgeving die daarmee ontstaat, stimuleert kinderen (later) duurzame(r) keuzes te maken. In 2018 deden 28.722 leerlingen in 1.699 groepen unieke natuurervaringen op tijdens boerderij- of tuinlessen op onze locaties of in de schoolomgeving met levend materiaalprojecten, leskisten of doe-het-zelf-projecten.

Klik hier voor het [programma Educatie Basisonderwijs](#).

Mee met ontwikkelingen in het onderwijs: Onderzoekend leren en hoger orde denkragen

Het binnen de 21ste-eeuwse vaardigheden zo belangrijke onderzoekend leren en de daarbij ook horende hoger orde denkragen passen we toe in onze (her)nieuw(d)e producten en programma's. Bij de leerlingen versterkt dit het inzicht in processen (systeemdenken). Het inzetten van steeds meer hoger orde denkragen hiervoor werkt heel goed.

Vootgezet Onderwijs (VO)

Een aantal VO-scholen doen ieder jaar wederkerende projecten bij ons zoals veldwerkonderzoek op Koppelsteede (Gregoriuscollege) en een groot duurzaamheidsproject met een publiekstoontelling op Griftsteede (de Werkplaats). Ook kregen scholen advies over duurzaamheidsprogramma's op school (Rietveldcollege). Het Bonifatius College heeft met twee

klassen 5 vwo een rondleiding gehad op het Castellum als inleiding op het thema 'stuk'. Dit was het onderwerp voor een creatieve uitdaging aan de leerlingen. Hun expositie van de gemaakte objecten was in januari 2019 te zien op het expositieplatform in het Castellum. Met een projectgroepje van de Waldorfschool hebben we plannen gemaakt voor het vergroenen van hun schoolplein.

Koppeling met maatschappelijke thema's

In de nieuwe Les Buitengewone Bodembeestjes voor groep 3 en 4 staat de ontmoeting met en verwondering voor bijzondere bodemdieren zoals wormen, pissebedden, miljoenpoten en duizendpoten in Utrecht nog steeds centraal. Maar de insteek is nu anders; aan de hand van de vraag: "Wat zou er gebeuren als... er geen bodemdieren waren?" ontdekken de leerlingen nog beter wat de functie is van die wormen en pissebedden. Ze ontdekken hoe de

Onderwijs in cijfers

Aantal bereikte leerlingen
vanuit het **basisonderwijs** 28.722

Aantal bereikte leerlingen
vanuit **voortgezet onderwijs** 2.395

Aantal groepen basisonderwijs
dat een **UN-product** gebruikt 1.699

Percentage basisschoolleerkrachten
die de lesproducten met **een 8 of
hoger** waarderen 75%

voedselkringloop werkt en hoe onmisbaar de bodemdieren hierin zijn. Op het, door de Utrechtse kunstenaar [Verfdokter](#) geschilderde, verteldoek in Utrechtse park-setting zien de leerlingen afval naast een prullenbak liggen en een slak op een fritesbakje zitten. De vraag aan de kinderen is: "Gaaf die slak dat plastic bakje opeten...?". Een sprekende link naar (zwerf)afvalproblematiek, wegwerpplastic en duurzaamheid.

Landelijke en regionale samenwerkingen

Utrecht Natuurlijk werkt samen met veel uiteenlopende organisaties en initiatieven op verschillende (aanvullende) onderwijsgebieden. De Universiteit Utrecht, de Utrechtse pabo's en de landelijke wetenschapsknooppunten zijn waardevolle partners in onze onderwijsontwikkeling.

Daarnaast promoten wij op onze website en in ons programmaboek onze 'buren', organisaties in de stad Utrecht en om-

geving die activiteiten aanbieden die een link hebben met natuur, milieu en duurzaamheid. Hier vind je onder meer de Botanische Tuinen, het Wereld Natuur Fonds, Natuurmonumenten, Stichting Max Havelaar en Suus & Abel Sustainable in. Kijk voor het complete burenp programma in ons [Programmaboek](#).

Hbo: pabo-studenten, de nieuwe generatie leerkrachten

In samenwerking met docenten van de Utrechtse pabo de Marnix Academie hebben we voor alle leerjaren terugkerende programma's over onder andere natuurbeleving, biomimicry en taal(filosofie) op onze locaties ontwikkeld. Zo leert een nieuwe generatie leerkrachten, over natuur-, milieu-, en duurzaamheidseducatie.

Global Goals

Het kennis laten maken met en inzicht geven in de (natuurlijke) kringlopen staan in onze educatie centraal. Zo ervaren leerlingen het systeem en de processen van de aarde waardoor ze ontdekken wat de basis is voor duurzaamheid. Het programma voor het basisonderwijs van Utrecht Natuurlijk vormt zo een uitvoeringsmiddel voor (educatie over een aantal van) de [Global Goals](#).

Vergroening van schoolpleinen

Naast ons programma 'Tuin bij school' waarmee we scholen ondersteunen bij het gebruik van de schoolomgeving door middel van het leveren van zaden, planten en indien nodig advies, ondersteunen we ook scholen bij het vergroenen van hun schoolplein. Zo hebben we dit schooljaar één basisschool geholpen bij hun programma van eisen voor de vergroening en ondersteunen we hen bij de uitvoering van de plannen.

Stagiaires

Stagiaires van zeer uiteenlopende opleidingen van vmbo tot wo doen bij ons werkervaring op, bijvoorbeeld in de diervoorzorg, maar helpen ook mee met de ontwikkeling van evenementen, educatie of onderzoeken publieks- of evenementenvraagstukken.

Campagnes, themadagen en bijeenkomsten

Er op uit!

Nieuwjaarsbijeenkomst

18 januari

Op onze nieuwjaarsbijeenkomst op 18 januari, tijdens de Week van de Circulaire Economie, was ons thema uiteraard circulair. Circulaire economie staat voor een verschuiving van een consumptie maatschappij naar een gebruik maatschappij. Met onze nieuwjaarsbijeenkomst wilden wij mensen laten kennismaken met circulaire economie. Mensen stimuleren om na te denken over circulaire economie en het bieden van handelingsperspectieven.

Hoe? Door te laten zien dat de levensduur van producten kan worden verlengd. Daarom hadden we kringloopwinkel Wawollie gevraagd om de inrichting van de ruimte te verzorgen. Spijkerbrij zorgde voor een demonstratie/workshop hippe vlinderstrikjes maken van oude spijkerbroeken. Hans van Straalen liet zien hoe je lampen maakt van afvalhout gevonden in het Maximapark. En bij Sandra Westgeest kon je kunstinsecten maken uit blikjes die op straat gevonden zijn.

Tuin erin

31 maart t/m 8 april

Deze week waren er veel tuinactiviteiten op al onze Steedes en Stadstuinen. Zo werden de Vrijtijd Kindertuinen en Seizoens-tuinen uitgegeven, was er een tuinenspreekuur en een zaden- en plantenruilmarkt. Kinderen konden een minituintje maken, potjes met tuinkers zaaien of zelf plantpotjes maken van oude kranten. Ook startten we deze week met onze Groene Vinger lessen, waarmee schoolkinderen een seizoen lang een eigen tuin gaan bijhouden.

Insectenweek

10 t/m 17 juni met uitloop

Met deze campagne hebben we Utrechtse op een positieve manier laten kijken naar insecten, ze vertelt dat insecten het moeilijk hebben en dat iedereen iets kan doen om de insecten te helpen.

Dit deden we met behulp van onze cinefiets; een fiets met een aanhanger die je kan uitklappen als een circus-attractie 'de rups'. Door middel van een beamer werden korte filmpjes van insecten vertoond waarin insecten als sympathieke dieren in beeld kwamen. We hebben deze cinefiets op diverse plekken in de stad ingezet.

Daarnaast hadden we de Survivalkit: een zakje met daarin bloemenzaad van planten die insecten aantrekken en een korte handleiding om je tuin insectenvriendelijk in te richten.

Met de postercampagne 'Vermist' richtten we ons op vijf insecten:

- Pyjamaschildwants
- Zevenstippelig lieveheersbeestje
- Maskerbij
- Weidebeekjuffer
- Argusvlinder

Met behulp van grote posters in de stad werd iedereen opgeroepen om op zoek te gaan naar deze dieren en indien mogelijk te fotograferen en deze foto naar ons op te sturen. Bij de juiste soort ontving de zender een Vivara cadeaubon. In totaal hebben vijftig mensen een foto ingezonden.

Verder was tijdens deze week onze insectententoonstelling voor het eerst te zien. Na deze week was deze de hele zomer te zien in het Stads Kantoor bij de afdeling Burgerzaken.

Deze campagneweek maakte veel positieve reacties los op Twitter en Facebook.

Oogstfeest

22 t/m 30 september

Tijdens deze periode brachten we Utrechters dichterbij het oogsten van voedsel: oogsten is een feest. We lieten mensen stilstaan bij wat je oogst en eet, met als beoogd resultaat dat je bewuster gaat eten en beter nadenkt over welke producten je koopt.

Op **Eilandsteede** stonden verschillende kraampjes in de moestuin. Hier waren diverse activiteiten. Er was live-muziek en een theatervoorstelling.

Op **Gagelsteede** was een oogstmarkt met lekkere hedendaagse en toekomstige hapjes. Je kon onder andere insecten proeven, je eigen boter maken en je vrienden uitdagen met de boerderspelen.

Op **Stadstuin Zuilen** en **Stadstuin Klopvaart** organiseerden we samen met vrijwilligers en ondernemers uit de wijk een gezellige oogstmarkt met lekkere versnaperingen, proeverijen en leuke kinderactiviteiten zoals broodjes bakken op een vuurtje.

Solidair **Griftsteede**, een jaarlijks terugkerend evenement voor de buurt rondom de boerderij, werd gelijk met het oogstfeest gevierd met onder andere Mindfull eten; concentreer je op het eten en ga na wat je mist als je haastig ongeconcentreerd eet. Tijdens een leuke activiteit ontdekte je wat dieren eten en wat ze juist niet eten.

Bij het oogstfeest van **Koppelsteede** was er een markt met heerlijke lokale producten en natuurlijk producten uit onze eigen tuin. Je kon onder andere je eigen pizza maken, wol spinnen en een inmaakworkshop voor groenten volgen. Ook kon je weer appels en peren plukken uit de boomgaard voor eigen gebruik of om onze fruitkragen te helpen vullen.

Op **Steede Hoge Woerd** kon je tijdens de filmfood avond lekker eten en naar een goede film kijken. Dit alles in de prachtige tuin van Steede Hoge Woerd, in de sfeervolle tipitent van zeven meter hoog. Daarnaast kon je van alles oogsten, sap persen en natuurlijk proeven.

Bijdrage aan de Duurzame Week

20 t/m 27 oktober

Onze bijdrage aan de Duurzame Week bestond dit jaar uit een workshop over het zelf maken van een wormenhotel en de organisatie van een workshop oesterzwammen kweken. Ook bemanden we een kraampje bij de Slim Wonen bijeenkomst in de Climate Planet, waarin we de bezoekers informeerden over hoe je je tuin 'waterproof' kunt maken.

Natuur, milieu en duurzaamheid

Projecten

Utrecht Natuurlijk voerde in 2018 tien projecten uit voor een externe opdrachtgever. Door de uitvoering van deze projecten hebben we meer Utrechters kunnen betrekken bij natuur, milieu en duurzaamheid in hun omgeving. Hierbij een greep uit de door ons uitgevoerde projecten.

A.S.R. scholen challenge Vleuterweide

Basisschool Vleuterweide was de winnaar van de A.S.R. scholen challenge 2016. De school heeft ons gevraagd om ze te helpen de school 'waterproof' te maken. Wij hebben een pakket voor de school samengesteld bestaande uit educatief materiaal, gastlessen en materiaal om water te besparen op school zoals waterbesparende douchekoppen en doorstroombegrenzers voor de kranen. De gastlessen zijn eind juni door Vitens gegeven.

Braakballenpluizen

In het najaar van 2018 is in samenwerking met Natuurmonumenten een zogenaamde 'pluisgroep' gestart. Dit is een clubje van vrijwilligers dat geïnteresseerd is en deelneemt aan het uitpluizen van braakballen. Iedereen kan meedoen. Het aantal aanwezigen varieert van zes tot twaalf deelnemers per avond. De pluisgroep komt een keer per maand een avond bij elkaar op Castellum Hoge Woerd of in het regiokantoor van Natuurmonumenten. De deelnemers pluizen

op deze avonden onder begeleiding van ervaren medewerkers van Utrecht Natuurlijk en Natuurmonumenten. Doel is een vaste groep vrijwilligers te vormen die zelfstandig de determinatie van de prooïsten kunnen uitvoeren. Zo krijgen we belangrijke informatie over het dieet van de uilen, maar ook over de verspreiding van kleine zoogdieren in de regio.

European Greenweek

De start van de European Greenweek was in 2018 in Utrecht. Een evenement dat op initiatief van de Europese Commissie op 21 mei (2e Pinksterdag) plaatsvond rond het Knoopgebouw en op diverse andere plekken in de stad. Er was die dag zowel een programma voor professionals (internationaal) als een publieksprogramma. Utrecht Natuurlijk was gevraagd om het kinderprogramma te verzorgen. Met behulp van eenvoudige materialen zoals bamboestokken, een stenen bloempot en leem konden de kinderen een eigen insectenhotel maken. Terwijl de kinderen aan het knutselen waren, konden wij de ouders/begeleiders voorlichten over het belang van insecten voor een gezond ecosysteem en wat je nog meer kunt doen om deze insecten te helpen.

Climate Planet

Van 6 oktober t/m 3 november stond de enorme aardbol van Climate Planet aan de Jaarbeurszijde van het station. Dit was dé locatie voor duurzame bedrijfsbijeenkomsten, voor een bijzonder scholenprogramma en natuurlijk voor iedereen die een bezoekje aan de bol niet wilde missen. Utrecht Natuurlijk heeft samengewerkt met de organisatoren aan de inhoud en organisatie van het scholenprogramma. Door het programma beseffen kinderen, jongeren en studenten hoe bijzonder en fragiel de aarde is. Dit is een belangrijk inzicht voor onze nieuwe generatie aardbewoners. Na het programma in de bol waren er nabesprekingen met de leerlingen. Utrecht Natuurlijk heeft ook twee nabesprekingen geleid met leerlingen van het Utrechts Stedelijk Gymnasium.

Alle projecten op een rij

(zie bijlage op [pagina 22](#))

European Greenweek

A.S.R. scholen challenge

Braakballenpluizen

Geveltuin

Ondersteuning

Utrecht Natuurlijk helpt bewoners met het waarmaken van hun dromen over natuur, milieu of duurzaamheid. In iedere wijk is een wijkadviseur die de bewoners hulp biedt bij het opzetten van hun initiatief. In 2018 zijn we betrokken geweest bij 95 duurzame initiatieven.

Hieronder een greep uit de initiatieven die wij verder op weg geholpen hebben in 2018:

Een groep bewoners van de Tussenvoorziening wilde samen met hun woonbegeleider aan de slag met stinzenplanten. Samen met hen hebben we het onderwerp verder verkend, onder andere door informatie in te winnen via de hortulanus van de Botanische Tuinen Universiteit Utrecht. Uiteindelijk hebben we samen gekozen voor een ander plan om te 'vergroenen' omdat dat in de betreffende situatie meer plezier en een veel grotere kans op succes bood.

Een bewoonster vroeg onze hulp om haar straat, de Celebesstraat, te vergroenen. Zij heeft veel bewoners betrokken, geënthousiasmeerd en geprikkeld met mooie beelden. Ze had geld gekregen via de Groenvouchers en Groen/Blauw bewonersinitiatieven. Helaas zag Stadsbedrijven van gemeente Utrecht meer bezwaren dan mogelijkheden en haakte Bo-Ex ook af. Ondanks dat zijn er een aantal mooie geveltuinen en een stuk groen aan de overkant van haar straat gerealiseerd.

Het project Common Ground (tuinieren met statushouders en buurtbewoners op twee van onze stadstuinen) wil het voortbestaan, de continuïteit van haar project, veiligstellen. Ze zochten meer draagvlak in de gemeente en aansluiting bij vluchtelingenbeleid. Het project is gepitcht bij het initiatieven netwerk van de gemeente. Het een en ander is met ons voorbereid.

In Zuidwest zijn we samen met een bewoonster en DOENJA Dienstverlening (nu DOCK) betrokken bij een initiatief om een stenige speelplaats aan de Van Eysingalaan te vergroenen. We hebben haar gewezen op fondsen en mogelijkheden om extra geld binnen te halen (Waterproof 030 heeft bijvoorbeeld bijgedragen). Ook hebben we voorbeelden van natuurlijk spelen besproken en laten zien en hebben we op mogelijkheden gewezen om groen in te zetten in deze stenige omgeving. We hebben een middag georganiseerd waarbij alle omwonenden waren uitgenodigd om te reageren op de plannen en om aan te geven welke speeltoestellen hun voorkeur hadden. Begin 2019 wordt het pleintje aangepakt.

Samen duurzaam op weg

SIDO

Utrecht Natuurlijk stimuleert duurzame initiatieven in Utrecht. We stellen in opdracht van het college van burgemeester en wethouders budget beschikbaar voor initiatieven die aansluiten bij het duurzaamheidsbeleid van de gemeente Utrecht. Dat doen we met een bijdrage uit de Stimuleringsregeling Initiatieven Duurzame Ontwikkeling (SIDO).

In totaal zijn in 2018 zeven projecten uit de stad ondersteund met de SIDO-regeling, voor een totaalbedrag van € 64.830,-.

Hieronder twee van die projecten:

- 1 **De Creative Beards Group** deed een beroep op de regeling voor de postercampagne Duurzaam wonen Utrecht. Zij wilden de transitie naar duurzaamheid versnellen door bij verduurzaamde huizen posters op te hangen met de genomen maatregel en met de uitnodiging om eens te komen kijken en om vragen te stellen.
- 2 **Willow Tree** heeft rond het thema 'Duurzaam Leiderschap' workshops gegeven voor 130 studenten Business and Administration van ROC Midden Nederland.

Bekijk alle zeven projecten in de bijlage op [pagina 24](#).

Ondersteuning in cijfers

Aantal ondersteunde duurzame initiatieven	95
Organisaties en bedrijven waarmee we samenwerken	120
Betrokken inwoners op sociale media	127.113

Steedes en Stadstuinen

Onze prachtige stadsboerderijen zijn 6 dagen per week te bezoeken. De kinderboerderij ontdekken, leren over natuur en milieu, tuinieren op onze stadstuinen. Bij Utrecht Natuurlijk is altijd wel wat te beleven. Lees hieronder meer over wat er in 2018 uitsprong.

Eilandsteede en Stadstuin Kanaalweg

Speeltuinwerk door Utrecht Natuurlijk

In 2018 heeft Utrecht Natuurlijk het beheer van de speeltuin en het speelhonk overgenomen van DOENJA Dienstverlening. Twee nieuwe recreatiemedewerkers hebben ervoor gezorgd dat er gelijk veel te beleven en te doen was in de speeltuin en het speelhonk, zoals de week van het Verveelkasteel inclusief ridder te paard!

Veel activiteiten

We hebben mooie themadagen en -feesten gehad op Eilandsteede en Stadstuin Kanaalweg. In het kader van 'Tuin erin' werd er moestuinadvies gegeven en kon je je eigen aardappelen poten. Later in het jaar op het oogstfeest werden de aardappels en andere groente geoogst om er lekkere chips van te maken. Een recyclevlinder is gemaakt tijdens de Insectenweek.

SocialStart

Halverwege het jaar is een traject met SocialStart begonnen. Na een selectieprocedure is beginnend ondernemer Annemiek op Eilandsteede aan de slag gegaan om een tijdelijke horecaonderneming op te starten in de vorm van een Pop-up bar.

Schoonmaakactie Columbuspark

Samen met gemeente Utrecht, de Da Costaschool en enthousiaste vrijwilligers heeft Eilandsteede meegeholpen aan een succesvolle schoonmaakactie in het Columbuspark op 26 september.

Recyclestraat

We hebben op Eilandsteede een mooie recyclestraat gekregen naast het terras. Je kan hier kleine elektrische apparaten en gebruikte vetten inleveren. De organisaties Wecycle en Rotie zorgen ervoor dat jouw product een tweede leven krijgt.

Gagelsteede en Stadstuinen Klopvaart en Zuilen

Verdere ontwikkelingen op Stadstuin Zuilen

In 2018 heeft Stadstuin Zuilen niet stil gestaan. Door een groep vrijwilligers is de Pluktuin Zuilen opgestart en heeft het een prachtig jaar gedraaid. Vanaf juni kon je er elke zondag een bosje bloemen kopen. Samen met Stichting Marem is er een kas aangeschaft. Hierin kunnen verschillende groentes en bloemen worden opgekweekt, maar ook geeft het een plek om bezoekers aan de tuin te laten zien hoe tropische gewassen groeien. In 2019 start Theeschenkerij de Oogst en zullen er nog meer initiatieven de tuin als hun thuishaven gaan gebruiken.

Inspiratie op Stadstuin Klopvaart

Op Stadstuin Klopvaart werd voor de tweede maal Klopvaart op Stelten georganiseerd, een ware traditie in wording.

Locaties in cijfers

Bezoeken aan locaties	304.000
Aantal deelnemers aan natuurcolleges	255
Aantal verrassende vernieuwingen op de locaties	32
Aantal restaurants met UN-product tijdelijk op de kaart	2

Een prachtig muziekfeest op de tuin; druk bezocht en met een fantastische sfeer. Veel activiteiten en inzet van externe krachten door vier groepen vrijwilligers van bedrijven.

Het moestuinieren op de tuin was ook dit jaar weer populair. Vele bewoners oogsten verse groenten en kruiden uit hun eigen stuk moestuin.

Stadsboerderij Gagelsteede

We zamelden al diverse grondstoffen in, maar nu is de inzameling uitgebreid en nog beter zichtbaar met de komst van de nieuwe inzamelunits voor kleding, kleine apparaten, vet, brood en groente- en tuinafval.

De stadsboerderij is verrijkt met een blotevoetenpad, aangelegd met vrijwilligers van een van de bedrijven die dit jaar op Gagelsteede werk heeft verricht.

Elke vrijdag is er een groep van Reinaerde die helpt met verschillende klussen op de boerderij; van het uitmesten van een stal tot het knuffelen met de konijnen.

De samenwerking met de Voedseltuin Overvecht en Oké Nu werd aan het begin van het jaar nog eens bekrachtigd door een gezamenlijke boerenkool maaltijd in het Praathuis. De toevoeging van de Buurt Mobiel op Gagelsteede heeft een nieuwe dynamiek gebracht.

Naast huidige bezoekers vinden ook steeds meer bezoekers elders uit de wijk of stad hun weg naar Gagelsteede. En behalve veel basisscholen hebben ook veel leerlingen van het voortgezet onderwijs stagegelopen of een snuffelstage via JINC gevolgd.

De toekomst van Gagelsteede

Om mensen te verbinden wil Gagelsteede graag ruimte bieden aan organisaties met een groen hart, bezoekers die wat langer op de boerderij willen blijven een beschutte plek bieden en laten zien hoe je duurzaam met je omgeving kan omgaan. Dit zijn allemaal pijlers in het toekomstplan van Gagelsteede. Samen met verschillende organisaties is dat in oktober met burgemeester en wethouders besproken. Verdere ontwikkelingen staan op stapel en we kijken uit naar wat dit ons gaat brengen.

Griftsteede en Stadstuin Plutodreef

Enkele hoogtepunten uit het programma van 2018 lichten we hieronder uit.

Dierendokter voor één dag

Door samenwerking met diergeneeskunde studenten konden 200 kinderen één dag ervaren hoe het is om dieren-dokter te zijn.

Bikkels

Buurtkinderen konden aan de slag in en met de natuur bij Griftsteede. Ze konden kiezen uit Tuinbikkels, Creatieve bikkels en Winterbikkels.

Diverse activiteiten op zondagen en in de vakanties zoals:

- Zeepjes viltten
- Tuinkers potjes maken
- Solidair Griftpark, met verschillende activiteiten zoals appelmoes maken
- Griezelseede – griezelverhalen en dierenspeurtocht langs het blotevoetenpad
- Kerststukjes maken

Cavialease

Bewoners die nog niet zeker weten of een cavia een geschikt huisdier voor ze is, konden er een leasen. Zo heb je een cavia tijdelijk in huis om uit te proberen hoe het bevalt voordat je een eigen cavia aanschaft.

Buurtcamping

In de zomer was de Buurtcamping in het Griftpark. Wij hebben de volgende programmaonderdelen verzorgd:

- EHBT0 (eerste hulp bij tenten opzetten)
- Kijken bij de bijen en bij de imker
- Natuursafari
- Zeepjes viltten
- Dierencocktails maken
- Blotevoetenpad bij schemer

Natuurcolleges

Onze natuurcolleges gingen dit jaar onder andere over kikkers en padden, ringslangen, watersalamander en gierzwaluwen. Dit trok ruim 250 bezoekers.

Koppelsteede

Samenwerking met VO

Het Gregorius College, De Passie en de LOI hebben gebruik gemaakt van de faciliteiten op Koppelsteede. Leerlingen van vmbo tot atheneum komen veldwerk en bodemonderzoek doen. Of er werd een praktische wiskundeles uitgevoerd door sociogrammen te maken van diergedrag observaties.

Bunzing gespot op de wildcamera

Na vele geruchten in de wijk konden we door middel van een wildcamera bevestigen dat een bunzing het terrein van Koppelsteede onveilig maakt. De excursie die we georganiseerd hebben was een succes. De hamvraag was: "Is een bunzing een graag geziene gast of een plaagdier?"

Een duurzaam initiatief uit de wijk: Krijg de kleertjes

Elke maand konden bewoners kinderkleding ruilen. Kinderen groeien er tenslotte snel uit. Het is een mooi initiatief en duurzaam voor milieu en portemonnee.

Struinen in de tuinen

Wandelend door de wijk kon er worden genoten van onversterkte muziek in een groene omgeving. De ultieme groene beleving.

Moestuiniëren is hot!

Elk jaar komen er meer aanmeldingen voor een moestuincursus of een Vrijetijd Kindertuin. Dit jaar waren weer veel nieuwe mensen op de tuin aanwezig. Via WhatsApp ontstond er een groene vingers community met zadenruil, maar ook een lekkere afsluiting van het seizoen met oogst uit de tuin.

Bewonersinitiatieven

Dag van het Park en de kerstmarkt zijn bewonersinitiatieven die wij elk jaar ondersteunen op Koppelsteede. Zo ook dit jaar.

Steede Hoge Woerd

Schaapscheerdersfeest tijdens Dag van de Aarde op 21 april

De Dag van de Aarde stond voor Steede Hoge Woerd in het teken van het schaap. De schapen werden geschoren

en er waren allerlei activiteiten waarin wol centraal stond. Ruim 500 mensen bezochten ons op het binnenterrein van Castellum.

Nationale Modderdag

Wat is er mooier om als kind lekker door de plassen te stampen en met modder te spelen na een kletsnatte voorjaarsdag? Dit nostalgische gevoel hielden we in leven door mee te doen met de Nationale Modderdag. Kinderen konden naar hartenlust spelen met water en modder.

Kerstavond

Het wordt een mooie traditie. Op kerstavond een moment van bezinning beleven op een feeëriek evenement. Zo'n 3.500 bezoekers kwamen dit jaar af op het schouwspel van licht op het binnenterrein en de tuin. Het koor zong prachtig en de levende kerststal was weer zeer in trek.

Organisatie

In 2018 is de samenwerking met leveranciers verder verduurzaamd, zijn werkprocessen vereenvoudigd en zijn de talenten van onze medewerkers optimaal ingezet. We zetten de belangrijkste punten op een rij.

Personeelsbeleid

Zonder betrokken medewerkers die zich dagelijks inzetten om onze doelstellingen te behalen, is Utrecht Natuurlijk nergens.

Daarom zorgen we goed voor onze mensen. Vorming en opleiding vinden we heel belangrijk. We hebben dit jaar de overstap gemaakt naar een nieuwe Arbeidsdienst die beter aansluit bij onze wens om preventief te werken en het verzuim tot het noodzakelijke te beperken. Ook zijn we overgestapt naar een andere dienstverlener voor onze personeelssalarisadministratie. We bezinnen ons op de verandering van rechtspositieregeling waarbij onze toekomstbestendigheid in balans moet zijn met onze zorg voor onze huidige medewerkers.

Eind december 2018 telden we 51 medewerkers in loondienst. Daarnaast werken er circa 30 mensen in onze flexibele schil, bijna 160 vrijwilligers en ruim 70 stagiairs.

ICT

Gedurende 2018 is er hard gewerkt om zowel onze interne als onze externe communicatie optimaal te ondersteunen door slim gebruik te maken van ICT-technieken. In 2019 zullen we ons vooral richten op de vraag over hoe we ICT kunnen inzetten om nog flexibeler en efficiënter te kunnen samenwerken.

Inkoop

Gedurende 2018 is de aandacht voor duurzaam inkopen doorgezet. Zo starten wij het onderzoek naar de mogelijkheden om de mest van onze dieren circulair te gaan inzetten op onze stadstuinen. En in plaats van koffie uit een automaat aan te bieden aan onze bezoekers, zijn alle voorbereidingen getroffen om op drie van onze locaties een horecaondernemer verse dranken en hapjes aan te laten bieden. Een marktverkenning leverde een haalbaar alternatief voor onze bedrijfsbus op. Binnenkort rijden we op biogas!

Financiën

Een uitgebreidere financiële toelichting op de activiteiten in het boekjaar 2018 lees je in ons Financieel Jaarverslag 2018.

(zie bijlage op [pagina 25](#))

Projecten

Bijlage

Utrecht Natuurlijk voerde in 2018 tien projecten uit voor een externe opdrachtgever. Door de uitvoering van deze projecten hebben we meer Utrechters kunnen betrekken bij natuur, milieu en duurzaamheid in hun omgeving. Hierbij alle projecten op een rij.

Project	Opdracht	Resultaat
Monitoren hooilandbeheer	Monitoren van verandering in vegetatie op een aantal vastgestelde plekken.	De rapportage is opgeleverd. Deze wordt gebruikt om het nieuwe maaibeheer door de gemeente te monitoren.
Groen doet goed	In opdracht van de provincie Utrecht en in samenwerking met IVN en lokale actieve groepen, kinderen stimuleren om meer buiten te spelen en de natuur in en om de stad te ontdekken.	Samen met acht partners hebben we meer dan 2.000 kinderen een natuurervaring in de Utrechtse stadsnatuur gegeven.
Vervolg monitoren Gierzwaluwen	Werving onder oude vrijwilligers en nieuwe vrijwilligers voor de inventarisatie van gierzwaluwbroedplekken. De coördinatie van het project. De organisatie van startavond en afsluitende avond voor vrijwilligers. Een natuurcollege voor bewoners.	Er zijn drie filmpjes gemaakt over gierzwaluwen om zo meer Utrechters enthousiast te maken voor gierzwaluwen. We deden de coördinatie van 50 actieve vrijwilligers. Ook waren wij een vraagbaak voor Utrechters die zich inzetten voor bedreigde gierzwaluwen bij bouwprojecten.
Waterapp	Dit was een vervolg op het project in 2017. Ontwikkel en test een app in samenwerking met ingenieursbureau Tauw t.b.v. wateronderzoek door leerlingen van het basisonderwijs.	De app is ingezet t.b.v. onze leskist (W) onderwaterwereld. Echter vonden de gebruikers van deze kist het lastig om met de app te werken.
Vleermuizen	Coördinatie van: <ul style="list-style-type: none">• vleermuisnestkastenmonitoring,• soortmonitoring door middel van fietsen door de stad met een batdetector,• poep verzamelen van vleermuizen i.v.m. monitoring van het voorkomen van zoönose.	25 vrijwilligers geworven en begeleid die deze monitoring uitvoerden.

Project	Opdracht	Resultaat
Braakballenpluizen	Organiseer i.s.m. Natuurmonumenten braakbalpluisavonden t.b.v. monitoring kleine zoogdieren.	Er zijn vier pluisavonden geweest waar gemiddeld tien mensen aan deelnamen.
European Greenweek	Organiseer een kinderactiviteit passend bij het programma van de start van de European Greenweek in Utrecht.	Op de groene markt op het Knoopplein hebben we met bezoekers insectenhotels gemaakt.
Bier en Appelsap Festival	Organiseer een kinderactiviteit waarbij kinderen in direct contact komen met de natuur. De activiteit moet leuk zijn voor op het festival.	Het festival was op de Botanische tuinen. Twee medewerkers van Utrecht Natuurlijk hebben kinderen geassisteerd bij het beestjesvangen met schepnetjes in een waterpartij. De vangst werd gedetermineerd. Het was een zeer succesvolle happening voor ouders en kinderen.
Nijntje Museum	Is het mogelijk dat kinderen in Utrecht ook in contact komen met echte konijnen, voordat ze op bezoek komen in het museum?	Bij het lesprogramma van het museum wordt nu nadrukkelijk verwezen naar de Steedes van Utrecht Natuurlijk. Dat de bezoekers bij ons terecht kunnen om in contact te komen met echte konijnen.
Climate Planet	Help bij het educatieve programma en de organisatie van de Climate Planet.	Onze contactpersonen bij de scholen zijn gebruikt om het educatie programma van Climate Planet bij de scholen te promoten. Ook hebben we meegewerkt aan de inhoud en opzet van het programma en deden wij de nabespreking van een bezoek aan de Climate Planet van twee VO-groepen.

Bijlage

In totaal zijn in 2018 zeven projecten uit de stad ondersteund met de SIDO-regeling, voor een totaalbedrag van € 64.830,-.

Aanrager	Initiatief	Toegekend bedrag
Creative Beards Group	Postercampagne Duurzaam wonen Utrecht De transitie naar duurzaamheid versnellen door bij verduurzaamde huizen posters op te hangen met de genomen maatregel en met de uitnodiging om eens te komen kijken en vragen te stellen.	€ 2.155,-
Jasper's keuken	Circulair ondernemen met koffiedik en oesterzwammen Op de Food for Good tuin op ingezameld koffiedik oesterzwammen kweken met zelf opgeleide vrijwilligers en daar scholieren, buurtbewoners en bedrijven bij betrekken.	€ 10.850,-
Willow Tree	Duurzaam Leiderschap Workshops geven rond duurzaamheid voor 130 studenten Business and Administration van ROC Midden Nederland.	€ 12.325,-
Stichting Oosterspoorbaan	Natuurspeeltuin Oosterspoorbaan Met elkaar een natuurspeeltuin realiseren in park Oosterspoorbaan.	€ 12.000,-
Milieudefensie	Klimaatfestival Festival rond het thema klimaat. Een dag vol inspiratie, informatie, ontmoeting, uitwisseling en daadkracht. Een aantrekkelijk en divers programma voor een breed publiek.	€ 10.000,-
Milieucentrum Utrecht (MCU)	Milieuwijzer MCU Website en milieuwijzer van het MCU samen met vrijwilligers een forse make-over geven.	€ 10.000,-
Energie-U	Communicatie zonnepark Meijewetering Communicatie rond zonnepark Meijewetering om gedeeld eigenaarschap en draagvlak bij buurtbewoners te bewerkstelligen.	€ 7.500,-

Financieel jaarverslag 2018

Bijlage

Een uitgebreidere financiële toelichting op de activiteiten in het boekjaar 2018.

Utrecht Natuurlijk

 030 753 38 00

 info@utrecht Natuurlijk.nl

 www.utrecht Natuurlijk.nl

 @030natuurlijk

 /utrecht Natuurlijk

 /utrecht Natuurlijk